I

(Resolutioner, rekommendationer och yttranden)

YTTRANDEN

EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN

EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉNS 579:e PLENARSESSION, 14.6.2023–15.6.2023

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ”Mot ett europeiskt livsmedelspolitiskt råd som en ny styrningsmodell i den framtida EU-ramen för hållbara livsmedelssystem”

(yttrande på eget initiativ)

(2023/C 293/01)

Föredragande: **Piroska KÁLLAY**

Beslut av EESK:s plenarförsamling	25.1.2023
Rättslig grund	Artikel 52.2 i arbetsordningen
	Yttrande på eget initiativ
Ansvarig sektion	Sektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö
Antagande av sektionen	1.6.2023
Antagande vid plenarsessionen	14.6.2023
Plenarsession nr	579
Resultat av omröstningen	
(för/emot/nedlagda röster)	179/1/2

1. **Slutsatser och rekommendationer**

1.1 EU:s livsmedelssystem befinner sig vid ett vägskäl och står inför en mångfasetterad kris som omfattar olika med varandra förbundna miljö-, klimat- och hälsorelaterade samt sociala utmaningar. Med tanke på den akuta krisen inom livsmedelssystemet och behovet av snabba beteendeförändringar anser Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK) att det är mer angeläget än någonsin att ta fasta på vår uppmaning om att inrätta ett europeiskt livsmedelspolitiskt råd.

1.2 EESK anser att ett sådant råd skulle bidra till att uppnå en mer integrerad och deltagandebaserad strategi för utformningen av livsmedelspolitiken, påskynda samordningen av politiken på EU-nivå, nationell nivå och lokal nivå och, viktigast av allt, öka kvaliteten och legitimiteten i EU:s livsmedelspolitik. Det skulle också bidra till att främja en mer hållbar och balanserad landsbygds- och stadsutveckling.

1.3 EESK välkomnar tillkännagivandet av en EU-ram för hållbara livsmedelssystem, som kommer att lägga grunden för de systemförändringar som måste göras av alla aktörer längs värdekedjan. Kommittén framhåller att den nuvarande kommissionen utan dröjsmål bör föreslå ramen i syfte att ta itu med utmaningarna i livsmedelssystemen i tid – en eventuell fördröjning skulle äventyra ett framgångsrikt genomförande av från jord till bord-strategin. Vi uppmanar kommissionen att åta sig att på ett strukturerat sätt engagera berörda parter och det civila samhället i den nya styrningen av denna ram, och påpekar att idén om ett europeiskt livsmedelspolitiskt råd på lämpligt sätt skulle passa in i den.

1.4 Kommittén noterar att det finns livsmedelsrelaterade plattformar på lokal, regional och nationell nivå, men anser att dessa befintliga forum inte är tillräckliga för att på ett effektivt sätt uppnå ett hållbart och rättvist livsmedelssystem och resiliensberedskap på EU-nivå. EESK anser därför att livsmedelsdemokratin måste stärkas ytterligare och integreras i den livsmedelspolitiska processen.

1.5 EESK föreställer sig det europeiska livsmedelspolitiska rådet som en vetenskapsbaserad flerparts- och flernivåplattform och som en institutionell och oberoende struktur med följande potentiella sammansättning:

— Akademiska experter och forskare.

— Aktörer i livsmedelskedjan (jordbrukare, livsmedels- och livsmedelsbearbetningsföretag, detaljhandlare, fackföreningar osv.), aktörer inom utbildningssystemet och organisationer i det civila samhället (nätverk för fattigdomsbekämpning, livsmedelsbanker, sociala plattformar, icke-statliga miljö- och utvecklingsorganisationer), ungdomsföreträdare. Det rekommenderas också starkt att arbetsmarknadens parter deltar i rådet för att reflektera över nödvändiga förändringar på arbetsmarknaden.

— Institutionella företrädare (Europaparlamentet, rådet, kommissionen, EESK, Europeiska regionkommittén (ReK)).

Efter den inledande fasen bör det europeiska livsmedelspolitiska rådet även omfatta företrädare för lokala, regionala och nationella nivåer och livsmedelspolitiska råd, för att säkerställa organiserade förbindelser mellan berörda nivåer och rätten till lika deltagande av medlemsstaternas företrädare på EU-nivå. För närvarande är de nationella livsmedelspolitiska råden inte tillräckligt spridda för att säkerställa att alla länder är lika representerade.

1.6 Det europeiska livsmedelspolitiska rådet måste vara en betrodd och transparent struktur och bidra till att besvara de livsmedelsfrågor som identifierats som utmaningar i FN:s Agenda 2030-mål för hållbar utveckling. Rådet bör i synnerhet

1.6.1 vara ett institutionellt organ som EU-institutionerna bör ställa sig bakom och säkerställa politisk delaktighet i,

1.6.2 vara en ständig källa till välgrundade råd och evidensbaserade politiska alternativ och rekommendationer om inriktningen på EU:s livsmedelssystem, som EU-institutionerna bör vara skyldiga att ge återkoppling och motiverade svar till,

1.6.3 förbättra samstämmigheten mellan politikområden (den gemensamma jordbrukspolitiken, den gemensamma fiskeripolitiken, rätten till livsmedel, lagstiftningen om hälsosamma kostvanor, offentlig upphandling, utbildningspolitik osv.) och främja sociala innovationer för att öka välbefinnandet hos alla aktörer i livsmedelskedjan, med beaktande av behovet av ett generationsskifte inom jordbruket; EESK anser att det är särskilt viktigt att fastställa prioriterat livsmedelsrelaterat innehåll i utbildningssystemet, med deltagande av både den jordbruksbaserade livsmedelssektorn och berörda utbildningsmyndigheter,

1.6.4 så småningom tillhandahålla ett nätverk för livsmedelspolitiska råd på EU-nivå genom att inrätta en plattform för utbyte av bästa praxis och insikter i syfte att ge underlag till och påverka EU:s politik.

1.7 EESK står redo att tillhandahålla en mötesplats för det europeiska livsmedelspolitiska rådet. Ett framgångsrikt exempel finns redan med Europeiska plattformen för berörda aktörer inom den cirkulära ekonomin, ett gemensamt initiativ från EESK och kommissionen.

2. **Bakgrund**

2.1 Våra livsmedelssystem står inför en mångfasetterad kris som består av olika med varandra förbundna utmaningar, bl.a. ([1]) miljörelaterade (växthusgasutsläpp i samband med vår produktion, bearbetning och konsumtion av livsmedel, förlust av biologisk mångfald, utarmning av fiskbestånd, förlust av organiskt material i marken och jorderosion m.m.) och hälsorelaterade (ökning av kostrelaterade sjukdomar), förlust av gårdar, bristande tillgång till hållbara och hälsosamma livsmedel samt dåliga arbetsförhållanden. Samtidigt är livsmedelssystemen redan i dag under tryck på grund av ett stort antal klimatchocker, förändrade vädermönster, ekosystemkollapser och försämringar av jorden, marken och vattenvägarna. Slutligen blir debatterna om livsmedelssystemen i allt högre grad föremål för vilseledande information och kommunikation.

([1]) ”Transforming Europe’s food system – Assessing the EU policy mix” – Europeiska miljöbyrån (europa.eu), och professor Olivier De Schutters presentation vid EESK den 14 april 2023.

2.2 Kommissionen håller för närvarande på att utarbeta en ny EU-ram för hållbara livsmedelssystem, såsom föreskrivs i från jord till bord-strategin, som ska offentliggöras i slutet av 2023. Ramen kommer att lägga grunden för de systemförändringar som krävs av alla aktörer i livsmedelssystemet, inbegripet beslutsfattare, företagare och konsumenter, för att påskynda övergången till ett hållbart livsmedelssystem i EU. Ramen kommer också att ligga till grund för den framtida styrningsmodellen för livsmedelssystemen och kommer att bidra till genomförandet av målen för hållbar utveckling, vilket kräver samarbetsinriktade, övergripande lösningar som omfattar olika ministerier, avdelningar, sektorer och hela livsmedelskedjan. EESK efterlyser ett skyndsamt antagande av ramen för att ta itu med utmaningarna i livsmedelssystemen i tid – en eventuell fördröjning skulle äventyra ett framgångsrikt genomförande av från jord till bord-strategin. Ramen bör omfatta tidsbundna mål, indikatorer som gör det möjligt att mäta framstegen och korrigerande mekanismer som kan användas om målen inte uppnås.

2.3 För att främja en omställning till mer hållbara resultat i livsmedelssystemet har EESK i tidigare yttranden ([2]), liksom andra sakkunniga och det civila samhällets organisationer, i tilltagande grad pekat på behovet av att stärka livsmedelsdemokratin. Med tanke på den akuta krisen inom livsmedelssystemet ([3]), som utan tvekan också uppstått till följd av kriget i Ukraina, och behovet av snabba beteendeförändringar, finns det inte mycket tid att förlora när det handlar om att främja effektivare och mer legitima styrningsformer. Det anses att demokratiska innovationer, såsom livsmedelspolitiska råd, genom ett ökat deltagande av allmänheten och livsmedelssystemets aktörer kommer att främja kvaliteten på och legitimiteten i utformningen av livsmedelspolitiken. ([4])

2.4 Livsmedelspolitiska råd beskrivs som samhällsbaserade allianser mellan olika intressenter som samarbetar för att ta itu med livsmedelsrelaterade frågor i en viss geografisk region. ([5]) Det har ifrågasatts om det är rätt att ordet ”politiska” ska ingå i begreppet, eftersom vissa av dessa råd, livsmedelsallianser eller kommittéer vill undvika att uppfattas som politiska, medan andra fokuserar på såväl program som politik. Dessa organisationer verkar för delaktighet och demokratiska principer, engagerar intressenter från hela livsmedelssystemet och sammanför enskilda personer, lokala myndigheter, ideella organisationer och företrädare för olika ekonomiska sektorer – jordbruk, hälso- och sjukvård och utbildning – för att samarbeta kring livsmedelspolitiska initiativ som främjar tillgång till hälsosamma, ekonomiskt överkomliga och hållbara livsmedel för alla samhällsgrupper på de platser där de är verksamma.

2.5 De första livsmedelspolitiska råden uppstod i Förenta staterna på 1980-talet ([6]) och de har ökat i antal och blivit mer och mer diversifierade sedan dess. Även om man i Europa har varit sen med att ansluta sig till rörelsen med livsmedelspolitiska råd har antalet sådana råd ökat snabbt i hela Europa de senaste tio åren. ([7]) Enligt den akademiska litteraturen kom inrättandet av livsmedelspolitiska råd i Europa verkligen igång i och med ratificeringen år 2015 av Milan Urban Food Policy Pact (MUFPP), ett internationellt avtal om livsmedelspolitik i städer som undertecknats av mer än 260 städer runtom i världen och som har uppmuntrat till grundande av livsmedelspolitiska råd i flera europeiska städer/regioner. Livsmedelspolitiska råd har också vuxit fram i landsbygds- eller förortsområden, utan att vara direkt kopplade till en stad. ([8])

2.6 Livsmedelspolitiska råd är vanligtvis verksamma på regional och/eller lokal nivå, även om vissa verkar på delstatlig/provinsiell och nationell nivå. De är ofta ett sätt att återställa städernas koppling till livsmedelsproduktionen i de omgivande regionerna och säkerställa en effektiv styrning av den lokala och regionala livsmedelspolitiken, men de kan också vara relevanta för samhällen utanför städerna. De kan betraktas som nätverk som kopplar samman hållbarhetsmålet

([2]) Bland annat: Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Det civila samhällets bidrag till utvecklingen av en heltäckande livsmedelspolitik i EU (yttrande på eget initiativ) (EUT C 129, 11.4.2018, s. 18) och Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén – Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén – Från jord till bord-strategin för ett rättvisare, hälsosammare och miljövänligare livsmedelssystem (COM(2020) 381 final) (EUT C 429, 11.12.2020, s. 268).

([3]) Se rapporterna från den mellanstatliga panelen för klimatförändringar (IPCC): www.ipcc.ch/report/sixth-assessment-report-cycle/.

([4]) ”Power to the people? Food democracy initiatives’ contributions to democratic goods”, Jeroen J. L. Candel, maj 2022.

([5]) Se definitionerna i följande akademiska artiklar: Opportunities and challenges of food policy councils in pursuit of food system sustainability and food democracy–a comparative case study from the Upper-Rhine region (Mooney, 2022) och Food Policy Councils: Lessons learned (Harper et al., 2009).

([6]) Det första amerikanska livsmedelspolitiska rådet inrättades 1982 i Knoxville, Tennessee.

([7]) Exempel på europeiska livsmedelspolitiska råd eller liknande livsmedelsinitiativ i städer återfinns i Horisont 2020- och Horisont Europa-projekt som fokuserar på jordbruks- och livsmedelspolitik och verktyg för att förbättra livsmedelssystemen, t.ex. Cities2030, FoodSHIFT 2030, FoodCLIC, FEAST och FOOD TRAILS.

([8]) Franzen-Castle, L. et al. ”Engaging Rural Community Members with Food Policy Councils to Improve Food Access: Facilitators and Barriers”. *Journal of Hunger & Environmental Nutrition* 17, 207–223 (2022).

med målen om demokrati och god samhällsstyrning genom att inleda deltagande-, samarbets- och samtalsprocesser mellan jordbrukare, livsmedelsföretagare, konsumenter och andra. Framträdande exempel i EU är det katalanska livsmedelspolitiska rådet ([9]) (som inrättades 2017), med ett förvaltningsorgan bestående av 33 medlemmar, bl.a. regionala och lokala myndigheter, viktiga aktörer i livsmedelskedjan och landsbygdsinvånare (men man eftersträvar en utvidgning med fem nya medlemmar som företräder bl.a. ministerierna för utbildning, kultur och jämlikhet och feminism), som samarbetar med 42 städer, och Netzwerk der Ernährungsräte (nätverket för livsmedelspolitiska råd) (2016), som sammanför 30 lokala livsmedelspolitiska råd som bygger på gräsrotsstrategier (främst från Tyskland) och 40 grundarinitiativ.

2.7 Det finns färre exempel på nationella livsmedelspolitiska råd i EU. I Frankrike är det nationella livsmedelsrådet (CNA ([10])) ett oberoende rådgivande organ till ministrar, som rådfrågas om utvecklingen av livsmedelspolitiken och avger yttranden som underlag för både offentliga beslut och de olika aktörerna i livsmedelskedjan i frågor såsom livsmedelskvalitet, konsumentinformation, nutrition, hälsosäkerhet, tillgång till livsmedel och krisförebyggande åtgärder. Terres en ville, det franska nätverket för aktörer inom jordbruks- och livsmedelspolitiken i städer ([11]), som inrättades 2000, sammanför franska städer och jordbrukskamrar ([12]) med gemensamma målsättningar så att lokala förtroendevalda och yrkesverksamma gemensamt kan utforma en jordbruks- och livsmedelspolitik i storstadsområden. Dessa territoriella livsmedelsprojekt finansieras och drivs av offentliga myndigheter, vilket ibland leder till spänningar med andra institutionella nivåer. Erfarenheterna visar att medborgarna inte är delaktiga i utformningen av livsmedelspolitiken (på lokal och nationell nivå). I Portugal inrättades 2018 ett nationellt råd för tryggad livsmedelsförsörjning och nutrition (CONSANP) ([13]). I Luxemburg planerade man inrättandet av ett flerpartsorgan i form av ett nationellt livsmedelspolitiskt råd i Luxemburgs koalitionsavtal 2018–2023 ([14]), men det har ännu inte fastställts officiellt. I Nederländerna har ett medborgartoppmöte om jordbrukets framtid varit på gång, men har hittills inte vunnit något stöd eller någon finansiering från politiska beslutsfattare ([15]).

2.8 Nordiskt matpolicylabb ([16]), som inrättats av och för Nordiska ministerrådet, är också värt att nämna. Dess målsättning är att ”möta de livsmedelsfrågor som identifierats som utmaningar i FN:s Agenda 2030-mål för hållbar utveckling”.

2.9 I sina yttranden ([17]) har EESK efterlyst ett europeiskt livsmedelspolitiskt råd som skulle bidra till att uppnå en mer integrerad och deltagandebaserad strategi för utformningen av livsmedelspolitiken, påskynda samordningen av politiken på EU-nivå, nationell nivå och lokal nivå, skapa en plattform där berörda parter kan lära av varandra genom utbyte av god praxis och säkerställa att alla synpunkter från de olika sektorerna beaktas.

2.10 Syftet med detta yttrande på eget initiativ är att lägga fram konkreta idéer för styrningen av livsmedelssystemen och ett meningsfullt och strukturerat engagemang från det civila samhällets sida, bland annat ungdomar, i utvecklingen, övervakningen och genomförandet av livsmedelspolitiken. I yttrandet undersöker vi också hur man kan involvera utbildningsansvariga myndigheter och företrädare för skolor och föräldrar i det civila samhället i syfte att främja en tidig utbildning om hållbara och hälsosamma livsmedel bland framtida generationer, på grundval av det senaste arbetet med ungdomsutbildning ([18]) och EU:s skolprogram ([19]).

3. **Lärdomar av befintliga livsmedelspolitiska råd på lokal och nationell nivå**

3.1 De befintliga livsmedelspolitiska råden bildar ett lapptäcke av organisationer med en rad olika rättsliga och organisatoriska former och strukturer, uppdrag, mål och verksamheter som är anpassade efter behoven och prioriteringarna i det stadssamhälle där de verkar, från ideella organisationer via hybridformer till (lokala) förvaltningsorgan. De har olika deltagandebaserade strategier och metoder för att utveckla och omvandla urbana livsmedelssystem.

([9]) Consell Català de l’Alimentació.
([10]) Le CNA: www.cna-alimentation.fr/.
([11]) Terres en villes: www.terresenvilles.org/.
([12]) Montpellier, Rouen, Voiron, Le Havre, Artois (Béthune, Bruay-en-Artois), Douai, Angers, Rennes, Saint-Nazaire, Nantes, Lorient, Toulouse, Grenoble, Saint-Étienne, Lyon, Besançon, Dijon, Nancy, Metz, Amiens, Lille, Auxerre, Poitiers (2022).
([13]) Conselho Nacional de Segurança Alimentar e Nutricional entra em funcionamento.
([14]) Food Policy Council: https://food.uni.lu/projects/research-projects/food-policy-council/.
([15]) https://g1000landbouw.nl/.
([16]) Nordiskt matpolicylabb: www.norden.org/sv/nordic-food-policy-lab.
([17]) Bland annat: EUT C 129, 11.4.2018, s. 18 och EUT C 429, 11.12.2020, s. 268.
([18]) Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Att ge ungdomar egenmakt för att uppnå hållbar utveckling genom utbildning (yttrande på eget initiativ) (EUT C 100, 16.3.2023, s. 38).
([19]) EESK:s informationsrapport ”Utvärdering av EU:s skolprogram”.

3.2 Ett gemensamt mål tycks prägla alla dessa organisationer, nämligen behovet av att skapa ett hållbart, hälsosammare, öppet och rättvisare livsmedelssystem för alla. Andra mål för de regionala och lokala livsmedelspolitiska råden är att uppnå livsmedelssuveränitet, utveckla kortare och lokala livsmedelskedjor, minska matsvinnet, inrätta lokala koloniträdgårdar, koppla samman stad och landsbygd, utveckla lokala livsmedelsmarknader, uppmuntra stadsjordbruk och främja en levande matkultur.

3.3 För att uppnå detta mål ägnar sig organisationerna åt en rad olika verksamheter som inte alltid inbegriper politisk utveckling, politisk rådgivning eller politiska förändringar. De flesta livsmedelspolitiska råd bygger på gräsrotstrategier och stöder nätverksarbete, opinionsbildning, utbildning, medvetandehöjande åtgärder och projektutveckling. Andra är politiskt inriktade, t.ex. i Frankrike.

3.4 De lokalt förankrade livsmedelspolitiska rådens mål är att göra ”livsmedelsdemokrati” till en vägledande förfarandemässig princip. Organisationsstrukturerna för samordning, rådgivning osv. gör det möjligt för olika intressenter att delta i ledarskap, stödverksamhet, partnerskap och andra självstyrande roller. Medlemskapet i livsmedelspolitiska råd är oftast öppet för alla som är intresserade av frågor som rör hållbara livsmedelssystem och som är villiga att följa demokratiska principer. Vid sidan av det ordinarie medlemskapet bygger råden ofta upp institutionella partnerskap med statliga organ, företag och organisationer i det civila samhället som arbetar för att omvandla de nuvarande livsmedelssystemen i riktning mot hållbarhet. Dessa partnerskap bygger också på demokratisk praxis, inbegripet kollektiv kontroll och kollektivt beslutsfattande. Sist men inte minst är råden partner med (de lokala) myndigheterna, som ett viktigt uttryck för demokratiskt styre.

3.5 Ur rådens synvinkel är livsmedelssystemens hållbarhet det övergripande målet, och man arbetar med strategiska (allmänna) mål såsom att stödja resilienta livsmedelssystem, öka tillgången till och kunskapen om hälsosamma och hållbara kostvanor, motverka matsvinn med hjälp av den cirkulära ekonomin, stödja ekonomisk utveckling, främja rättvisa i livsmedelssystemet, främja miljömässig hållbarhet samt öka kunskapen om och efterfrågan på hälsosamma livsmedel.

3.6 Två typer av juridiska former dominerar när det gäller europeiska livsmedelspolitiska råd: föreningar och ideella organisationer, gräsrotsstrukturer som skapats av det civila samhället, och toppstyrda strukturer som inrättats av de kommunala myndigheterna. Förutom medborgare samlar de flesta livsmedelspolitiska råd ett brett spektrum av medlemmar, däribland privata företag, offentliga förvaltningar och intressenter inom livsmedels-, hälso- och utbildningssektorerna. De sammanför också en bred representation av samhällsgrupper från lokalsamhället.

3.7 Finansieringen av råden varierar avsevärt. Vissa råd har avlönad personal och/eller (stora) finansierade program och projekt, medan andra helt och hållet förlitar sig på bidrag och ideell arbetskraft. Finansieringskällorna varierar, från årligt statligt stöd till medlemsavgifter, forskningsbidrag eller andra bidrag, privat stiftelsestöd och donationer. Insamlingsinsatser, medlemmarnas bidrag, donationer och offentliga subventioner/bidrag är de viktigaste finansieringskällorna för de livsmedelspolitiska råd som inrättats som ideella organisationer eller föreningar, medan de som inrättats av kommunala myndigheter till största delen är beroende av en årlig budget från kommunfullmäktige.

3.8 Det finns också potentiella fallgropar: Forskning visar att det också kan finnas nackdelar med livsmedelspolitiska råd och/eller att de kanske inte alltid fungerar optimalt ([20]), t.ex. om de mest utsatta grupperna är underrepresenterade eller om egenintressen har ett stort inflytande. En annan viktig utmaning är att kvaliteten på överläggningarna är avhängig av lika deltagande, god processledning och fokus på kunskap/värderingar snarare än intressen. EESK betonar därför behovet av verklig delaktighet och högkvalitativa överläggningar i råden, vilket förutsätter mer än öppet medlemskap för att säkerställa verklig representativitet, särskilt för traditionellt underrepresenterade samhällsgrupper.

3.9 EESK anser vidare att råden bör samverka med de yngre generationerna, bland annat genom utbildning. Utbildning om hållbara livsmedelssystem bör prioriteras hos kommande generationer, med fokus på kunskap om hållbara och hälsosamma kostvanor, om hela produktionskedjan för att identifiera vem som producerar och hur och förklara den distribution som äger rum i vårt livsmedelssystem, från jordbrukare eller djuruppfödare till dess att slutprodukten konsumeras av medborgarna. EESK rekommenderar därför att de behöriga utbildningsmyndigheterna involveras i de

([20]) Power to the people? Food democracy initiatives' contributions to democratic goods.

livsmedelspolitiska råden, som i samordning med den jordbruksbaserade livsmedelssektorn kan fastställa det prioriterade livsmedelsrelaterade innehållet i utbildningssystemet. Dessutom bör barns utbildning stödjas genom livslångt lärande för föräldrar och medborgarutbildning ([21]).

4. **Uppmaning om att inrätta ett europeiskt livsmedelspolitiskt råd**

4.1 De livsmedelspolitiska råden har en rik gräsrotstradition men har inte kunnat påverka framsteg och resiliens på europeisk nivå. En styrningsreform av livsmedelssystemen är oundviklig och måste genomföras på ett sätt som återställer demokrati och ansvarsskyldighet i livsmedelssystemen. Den framtida ramen för hållbara livsmedelssystem kräver noggrann styrning för att säkerställa en samordnad förändring tvärsöver olika sektorer. Det är genom ökad ansvarsskyldighet och ökat deltagande som vetorätten hos etablerade aktörer med svagt intresse för förändring kan kringgås mest effektivt, och effekterna av en verkligt heltäckande livsmedelspolitik regelbundet kan bedömas, ses över och förbättras. Det är därför som EESK betraktar inrättandet av ett europeiskt livsmedelspolitiskt råd som ett så avgörande steg mot att förverkliga en övergripande vision för livsmedelspolitiken ([22]).

4.2 Ett europeiskt livsmedelspolitiskt råd bör

4.2.1 vara vetenskapsbaserat och sörja för en mekanism för vetenskaplig rådgivning; vara en tillförlitlig och trovärdig källa till forskning och vetenskaplig rådgivning,

4.2.2 ha följande sammansättning:

— Akademiska experter och forskare (inom själva rådet eller som en rådgivande nämnd).

— Aktörer i livsmedelskedjan (jordbrukare, livsmedels- och livsmedelsbearbetningsföretag, detaljhandlare, fackföreningar osv.), aktörer inom utbildningssystemet och organisationer i det civila samhället (nätverk för fattigdomsbekämpning, livsmedelsbanker, sociala plattformar, icke-statliga miljö- och utvecklingsorganisationer), ungdomsföreträdare, arbetsmarknadens parter.

— Institutionella företrädare (Europaparlamentet, rådet, kommissionen, EESK, ReK).

4.2.3 Efter den inledande fasen bör det europeiska livsmedelspolitiska rådet även omfatta företrädare för lokala, regionala och nationella nivåer och livsmedelspolitiska råd, med organiserade förbindelser mellan berörda nivåer. För närvarande är de nationella livsmedelspolitiska råden inte tillräckligt spridda för att säkerställa att alla länder är lika representerade.

4.2.4 vara ett institutionellt organ som EU-institutionerna bör ställa sig bakom och säkerställa politisk delaktighet i; ett självständigt, auktoritativt organ för långsiktig planering, ett myndighetsoberoende organ som ska vara betrott (flaggskeppsorgan), i syfte att bidra till att hantera framtiden för livsmedel i riktning mot hållbara livsmedelssystem och fungera som hävstång,

4.2.5 vara en ständig källa till välgrundade råd och evidensbaserade politiska alternativ och rekommendationer om inriktningen på EU:s livsmedelssystem, som EU-institutionerna bör vara skyldiga att ge återkoppling och motiverade svar till; det bör undersöka olika sätt att fullgöra och övervaka EU:s befintliga åtaganden, bl.a. genom att bedöma de nationella livsmedelspolitiska planerna, och omsätta dessa i politiska termer som medför sociala framsteg genom livsmedel; det bör slutligen inleda diskussioner om hur de globala livsmedelssystemen fungerar,

4.2.6 förbättra samstämmigheten mellan politikområden (den gemensamma jordbrukspolitiken, den gemensamma fiskeripolitiken, rätten till livsmedel, lagstiftningen om hälsosamma kostvanor, offentlig upphandling, utbildningspolitik osv.) och främja sociala innovationer för att öka välbefinnandet hos alla aktörer i livsmedelskedjan, med beaktande av behovet av ett generationsskifte inom jordbruket,

([21]) EUT C 100, 16.3.2023, s. 38.

([22]) Rapport från IPES-Food: CFP_FullReport.pdf (ipes-food.org), och De Schutter, O., Jacobs, N. och Clément, C., 2020, "A 'Common Food Policy' for Europe: How governance reforms can spark a shift to healthy diets and sustainable food systems", *Food Policy 96*.

4.2.7 när det gäller livsmedelspolitiska råd, stödja (finansiellt och strukturellt) och främja gräsrotsbaserade strategier för hållbara lokala/regionala/nationella livsmedelssystem, överbrygga klyftan mellan stad och landsbygd och polariseringen mellan producenter och konsumenter genom att stödja den civila dialogen (inbegripet företrädare för ungdomar, utsatta och marginaliserade grupper i samhället, aktörer på landsbygden och arbetsmarknadens parter), möjliggöra en systematisk utveckling av råden och främja synergier mellan lokala myndigheter och det civila samhället,

4.2.8 så småningom tillhandahålla ett nätverk för livsmedelspolitiska råd på EU-nivå genom att inrätta en plattform för utbyte av bästa praxis och insikter i syfte att ge underlag till och påverka EU:s politik,

4.2.9 skapa synergier med andra befintliga EU-plattformar såsom EU:s livsmedelspolitiska koalition ([23]), plattformen om livsmedelsförluster och livsmedelsslöseri ([24]), Europeiska plattformen för berörda aktörer inom den cirkulära ekonomin ([25]) och EU:s landsbygdspakt ([26]).

4.3 EESK står redo att tillhandahålla en mötesplats för det europeiska livsmedelspolitiska rådet. Ett framgångsrikt exempel finns redan med Europeiska plattformen för berörda aktörer inom den cirkulära ekonomin, ett gemensamt initiativ från EESK och kommissionen ([27]).

Bryssel den 14 juni 2023.

Oliver RÖPKE
Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs ordförande

([23]) EU:s livsmedelspolitiska koalition.
([24]) EU-plattformen om livsmedelsförluster och livsmedelsslöseri.
([25]) Europeiska plattformen för berörda aktörer inom den cirkulära ekonomin.
([26]) Landsbygdspakten. https://rural-vision.europa.eu/rural-pact_sv.
([27]) Europeiska plattformen för berörda aktörer inom den cirkulära ekonomin.